

UTENRIKSKRONIKK ved dr. Arne Ordning.

Kampen om Nord-Afrika er avsluttet med et knusende nederlag for aksemaktene, og nu opplever vi en kort pause. Mektige militærarmeer står ferdig til kamp i Sovjetsamveldet, og i vest forbereder USA og Storbritannia sig til nye angrep. Det er naturlig ved dette vendepunkt at Churchill og Roosevelt møtes. Disse møter har avgjørende betydning for krigens gang. Det er ikke underlig at de følges med levende interesse. For øieblikket er det umulig å si noe konkret om forhandlingene. Man har lagt merke til at Churchill denne gang bare har med sig militære rådgivere, og derav sluttet at rent militære og ikke politiske og økonomiske spørsmål står i forgrunnen. På møtet i Casablanca i slutten av januar blev man enige om planene for ni måneder fremover. Det er grunn til å tro at den tidstabell man blev enige om er blitt fulgt. Det er sannsynlig at de to statsmenn allerode den gang blev enige om å treffes igjen så snart felttoget i Nord-Afrika var avsluttet. Møtet dreier sig ikke om planer for den nærmeste fremtid. De blev avgjort i Casablanca. I Washington gjaldt forhandlingene framtiden. Ethvert større militært foretagende må planlegges måneder i forveien. Både general Wavell og andre militære eksperter fra det fjerne Østen deltar i møtet.

Vinterfelttoget i Burma blev en skuffelse. Det dreiet sig ikke om noe forsøk på å erobre tilbake Burmaveien, men det gjaldt å trenge frem til Akyab ved den Bengalska bukt. Akyab vilde egne sig godt som utgangspunkt for større allierte fremstøt. Denne offensiven hadde adskillig fremgang i den første tiden, men så strandet den og japanerne kastet de allierte tilbake til de gamle stillinger. De japanske tropper er eksperter i krig i junglen, mens de allierte led meget av malaria. I de kommende måneder vil monsunene umuliggjøre militære operasjoner. Felttoget var ikke fra noen av sidene noen større operasjon, men tilbakeslaget for de allierte virket uheldig både i India og China.

Krigen i det sydøstlige Stillehav har vist tilfredsstillende resultat for de allierte. Det er ikke lyktes japanerne å rykke nærmere Australia eller skade forbindelseslinjene mellom Australia og Amerika. Dette skyldes først og fremst den allierte overlegenhet i luften. Deres flyvere og fly er av høyere kvalitet enn fiendens. Men japanerne samler nye flystyrker, og de forholdsvis fåtallige allierte styrker må fornyes og forsterkes. Dette er stadig blitt fremholdt av Mac Arthur og medlemmer av Australias regjering. Det er et vanskelig spørsmål å fordelt de nye amerikanske bombefly. Det er en retning i Amerika smahovder at man skal sette Stillehavet først når det gjelder leveranser. Den består av tidligere isolasjonister, presidentens tidligere motstandere. Disse hevder at det vil bli meget vanskelig å beseire japanerne hvis de får tid til å utbygge sine posisjoner og utnytte de veldige råstoffmengder de har fått herredømme over etter sine seire ifjor. Men i ethvert tilfelle vil Japan være ute av stand til å føre en langvarig krig mot USA og Storbritannias styrker etter at Tyskland er beseiret. Antagelig vil stillingen i Stillehavet bli styrket etterhånden som materiellet øker. De allierte vil imidlertid ikke opgi hovedlinjen i sin strategi, som går ut på å slå Hitler først.

Man kan vel gå ut fra at det ålt i Casablanca blev bestemt hvor det første angrep mot fästningen Europa skal settes inn. Den britiske presse beskjeftiger sig meget med spørsmålet. Der veies for og imot Frankrike, Italia og Balkan. Denne diskusjon er en effektiv nervekrig overfor aksemaktene. Fordelene ved en invasjon i Nord-Frankrike er åpenbare. Det er bare 40 km over Kanalen, invasjonstroppene kan beskyttes av jagere, og det kreves mindre skip enn på andre frontavsnitt. En slik invasjon vilde åpne veien inn til hjertet av Tyskland. Men tyskerne er også opmerkssomme på dette forhold, og deres befestninger i Nord-Frankrike er særlig sterke. Landet har gode kommunikasjoner som vil sette fienden i stand til å føre frem mobile reserver på kort tid. Men ingen tyske befestninger er uimtagelige hvis det blir sett inn tilstrekkelig overlegne styrker mot dem. Den italienske propaganda forbereder det italienske folk på en invasjon og den får en stadig mere hysterisk karakter. Hvis de allierte klarer å erobre Sicilia og Sardinia vilde det få betydning for skipsfarten i Middelhavet. Riktignok er de alliertes overlegenhet i luften så stor at konvoiene kan beskyttes sikkert gjennom strekene. Men selv et lite antall fiendtlige fly vil kunne gjøre adskillig skade på de 25 flyplasser på Sicilia. For de allierte vil øyene være en ypperlig basis for hårde luftangrep mot moderlandet Italia. Man kan vel gjøre regning med at italienske tropper vil gjøre mere energisk motstand når det gjelder å forsvare italiensk jord. En del av de italienske tropper i Tunis kjempet forøvrig like tappert som de tyske. Men

italienerne har for øieblikket ikke mere enn 20 divisjoner i Italia, Over 30 divisjoner er bundet på Balkan og en del divisjoner er i Syd-Frankrike og på Corsica. Det viktigste er imidlertid at Italia er dårlig beskyttet mot luftangrep. Landet er dårlig utstyrt med antiluftskytts. Bomboflyene er få og gammeldagse, jagerne kvalitativt underlegne. Det er ikke mange flyplasser i Syd-Italia. De viktigste flyplasser befinner sig i nord og er anlagt med tanke på krig mot Frankrike. Landet har få og sårbare forbindelseslinjer fra syd til nord. Systematisk bombing vil ødelegge forbindelseslinjene fort, stanse tilførslen av kull og andre råvarer og skape et almindelig kaos i landet. Det er ikke mange tyske tropper i Italia, og det er ikke noe som tyder på at de har fått forsterkninger. En tysk luftflåte fra Tunis er stasjonert i landet, men den har lidt store tap. Tyskerne konsenterer storparten av sine jagere i Vest-Europa. Det har vært tegn til en politisk krise i Italia. Mussolini har foretatt en rekke forandringer i administrasjonen. Det er tegn som tyder på at de generaler som tidligere var skjøvet til side er kommet i forgrunnen igjen. Det går rykter om en motsetning mellom Mussolini og kongefamilien. Men både kongen og kronprinsen har tidligere kapitulert for fascismen, så det er liten grunn til å tro at folket vil ha særlig tillit til dem. I britisk presse blir det hevdet at en invasjon av Italia vil være lite hensiktsmessig. Tyskerne kunde fortsette å bygge ut sine befestninger langs Alpene mens store allierte troppemengder vilde bli bundet på halvøya. De allierte måtte også påta sig å forsyne den italienske civilbefolkning med mat. Andre peker på at en invasjon i Italia vilde ha stor moralsk betydning. De allierte vilde få flyplasser i Nord-Italia som vilde åpne muligheter for en effektiv bombing av Syd-Tyskland. En kontroll over Italia vil også lette fremstøtet mot Balkan.

Den største vanskelighet ved et fremstøt mot Balkan er å skaffe jagerbeskyttelse for invasjonstroppene. Det er også lang vei fra Balkan til Donau. Her vilde man imidlertid ha fordel av en vennskapelig innstillet befolkning og væpnede gueriljastyrker. Invasjonen vilde også åpne muligheten for en bombarderung eller erobring av de romanske oljekilder. Tyskerne får en tredjedel av sin olje fra Ploesti i Romania, og hvis disse kilder ødelegges vil det bli et drepende slag for den tyske krigsmaskin.

I forbindelse med invasjonen vil overraskelsesmomentet spille en avgjørende rolle, men det behøver ikke først og fremst å være en overraskelse når det gjelder tid og sted. Den kan også ligge i selve styrken av de krefter som settes inn. Det var en slik overraskelse, en plutselig anvendelse av overveldende styrker på et begrenset avsnitt, som førte til fiendens sammenbrudd i Tunis.

TVANGSMOBILISERINGEN AV UNGE PIKER. Vi har fått henstilling fra nordmenn hvis objektivitet og ansvarsbevissthet er hevet over enhver tvil om å gjenta vår advarsel til norske foreldre om å holde sine døtre borte fra den "arbeidstjeneste" de nå utskrives til. Den far og mor finnes vel ikke i Norge idag som ikke med glede tar på seg de største savn og lidelser for å spare sine døtre for det svineri som den "legeundersøkelse" som går forut for forsendelsen er. Eller hva skal en si når 13 års piker som i all uskyldighet møter til legeundersøkelse for å få konstatert om de er friske nok til å være med på landbruksarbeide, blir mottatt av en "lege" i uniform og ikke i hvit kittel. Legen satt på et bord og dinglet med benene og mønstret den unge pike opp og ned med et vennelig smil. For piken hadde bare underbenklær på, men selv dette var for meget for "legen". Etter å ha befølt henne over bryst og rygg, rev han benklærne av henne, og trykket henne i underlivet for å prøve om alt var i orden med blindtarmen, som han sa. Deretter fulgte de mest svinske spørsmål som for eksempel: "Har De fast følge?" "Har De hatt barn?" (pikene er av årsklasse 1925!) "Når hadde De sist menstuasjon?" "Har De kjent om det har klødd i genitalia?" Når slikt kan forekomme under "sesjon", hva kan så ikke hende i "arbeidsleiren", hvor også alle naziorer vil være lukket om der ropes om hjelp. - En av de norske nazikvinner som har stillet seg til disposisjon for denne bøddeltjeneste heter Cally Nørregaard.

I dagene før 17. mai gikk der 8 transporter med slike unge piker. De skulle vært på 30-40 hver, men ikke én av forsendelsene var fulltallig. Noen foreldre har vist at de er seg sitt ansvar bevisst, og er rede til å ofre alt for å spare sine unge døtre for den påkjenning en slik undersøkelse er. Men målet må være at ingen lar sine barn gå igjennom dette, for alle skal vite at unge piker som blir utsatt for en slik undersøkelse, og blir stillet slike spørsmål, får et knekk for livet.

ALLERS PIKEKLUBB NAZIFISERT. Ikke en gang Allers Pikeklubb har unngått nyordningen. For kort tid siden ga Kulturdepartementet ordre om at pikesiden i Allers skulle nyordnes. "Tante Trine" (Titt Fasmer Dahl) som har redigert siden i to år ble avsatt, og fru Eli Quisling innsatt som ny redaktør. Eli Quisling har dermed fått den utakkomplige oppgave å nazifisere klubbens 34000 medlemmer. Vi kan vel imidlertid trygt gå ut fra at Kulturdepartementet får liten glede av aksjonen, og at småpikene av våkne nok til for fremtiden å sabotere Allers Pikeklubb.

BRITISK KRIGSØKONOMI. Av Knut Getz Wold.

Da den britiske finansminister, Sir Kingsley Wood, fremla statsbudsjettet for 1943-44 i Underhuset, innledet han sin store tale med en oversikt over den måte krigsinnsatsen utenfor Storbritannias eget område finansieres på. Det er opplysninger som har en ganske spesiell interesse for Norge. Ikke bare er det så at Storbritannia lange har vært vår viktigste handelspartner, et forhold som sikkert vil vedvare etter krigen. Under denne krigen har imidlertid vår økonomiske framtid på en særlig intim måte blitt knyttet sammen med Storbritannias. Faktisk består i øyeblikket en betydelig del av vårt lands nasjonalformue i fordringer på Storbritannia. Sir Kingsley Wood refererte til dette forholdet da han pokte på hvordan endel av det britiske kapitalforbruk under krigen representeres av fraktutgifter til skip som er chartret fra de europeiske allierte. Sett fra britisk synspunkt betyr disse beløp, som for Norge er et viktig aktivum, byrder på fremtiden, som det britiske samfunn i sin tid må dekke.

Nå er det selvsagt at i det samlede britiske kapitalforbruk under krigen betyr de tilgodehavender Norge etterhvert har fått i form av fraktinntekter og assurancesummer for sunkne skip, ikke så mye. Men de står i en lignende stilling som de sterling-tilgodehavender som en rekke Dominions, kolonier og land utenfor Imperiet har opparbeidet seg under krigen. Tidligere hadde Storbritannia store tilgodehavender i de fleste av disse land. Storparten av dem er nå brukt. Sett under ett betyr denne utvikling en fullstendig forandring av vilkårene for den Britiske ytre økonomi og for landets økonomiske stilling i etterkrigstiden, en forandring som er et av de fundamentale problemer for verdensøkonomien etter krigen. Ved krigsutbruddet hadde Storbritannia tilgodehavender i utlandet på tilsammen 4,2 milliarder pund. Etter to års krigføring var mer enn tredjeparten av dette beløpet eller 1,6 milliarder pund brukt, for en vesentlig del til dekning av leveranser fra USA. Da de realiserbare dollartilgodehavender våren 1941 nærmet seg slutten, innførte Amerika Lend-Lease-loven, som fritar England fra å betale de amerikanske leveranser så lenge krigen varer, og formodentlig vil det aldri bli tale om noen regulær tilbakebetaling av disse beløp. Nedgangen i de øvrige tilgodehavender har imidlertid fortsatt. Sud-Afrika, Canada o.s.v. har avvirket de lån de tidligere hadde opptatt i U.K., og oppsamlet nå tilgodehavender her. India, som før krigen hadde en gjeld til Storbritannia på over 320 millioner pund, har tilbakebetalt gjelden og har tilgodehavender på mer enn 350 millioner pund. De veldige økostninger ved krigføringen fra Burma i øst til Tunis i vest dekkes av England. Tilsammen utgjorde alle disse former for oversjøisk kapitalforbruk i 1942 630 millioner pund.

Storbritannia på sin side mottar Lend-Lease ytelser fra Amerika, og fikk ifjor en gave på 1 milliard dollars fra Canada. Også i år vil Canada yte en meget stor finansiell støtte til den britiske krigsøkonomi. En må vente at storparten av de britiske oversjøiske tilgodehavender etter krigen vil være brukt. Hva som blir tilbake, vil neppe være mer enn en motpost til andre lands tilgodehavender i England. Nå var forholdet for de 3 siste fredårene at av en gjennomsnittlig britisk nettoimport på 866 millioner pund, dekket renter og utbytter på britiske oversjøiske investeringer 203 millioner pund, fraktinntekter av skipsfarten 105 millioner pund og forskjellige finansielle ytelser 40 millioner pund. Alle disse tre postene vil bli meget sterkt redusert etter krigen. Følgen er at hvis England etter krigen skal kunne opprettholde samme import som i førkrigsårene, må den gjennomsnittlige eksportmengde økes med rundt regnet 50%. Santidig er det på det rene at mange av de land som før krigen var Englands beste kunder, nå har utviklet sin egen industri på vedkommende områder.

De vanskeligheter Englands ytre økonomi vil bli stilt overfor etter krigen, er som en ser enormt store. Til det kommer de indre økonomiske gjenoppbyggingsproblemer. Det er ingen grunn til å vente at ikke disse oppgavene skulle bli løst. Men en ting vil være klar nok: etterkrigstiden vil heller ikke i England bety noen tilbakevenden til 1939. Uansett hvilken politisk ledelse som sitter ved roret, vil den økonomiske politikk bli strengt kontrollert og dirigert. Et hovedpunkt i dette system blir valutakontrollen.

På mange måter foreligger det imidlertid et solid grunnlag for etterkrigstidens økonomi. Den britiske økonomiske politikk under denn krig har vært ført på en meget effektiv måte og har unngått en rekke av de feil som ble gjort forrige gang. De daglige krigsutgifter er steget fra 5 millioner pund i 1940 til 15 millioner pund nå. De offentlige utgifter, hvorav den alt overveiende del er krigsutgifter, oppgår til rundt regnet 60% av nasjonalinntekten. Krigsutgiftene fører til økte inntekter hos den britiske befolkning, mens den varemengde som står til rådighet for sivilt forbruk, stadig minsker. I denne situasjon blir hovedoppgaven å søke å unngå en inflatorisk prisutvikling gjennom å holde inntektsnivået nede og begrense den inntektsdel som anvendes til forbruk. Gjennom et lojalt samarbeide fra de britiske fagforeningers og industriens side har det lyktes å kontrollere lønnsutviklingen. Det er i og for seg bemerkelsesverdig at dette resultatet er nådd, for med en 100% skatt på inntektsøking under krigen har en stor del av industri- en innen privat-økonomisk interesse i å begrense lønnsøkningen. En viktig rolle i denne utviklingen har de faste priser på de elementære nødvendighetsvarer spilt.

Oversvømmelsene i Ruhrdalen. Etter det britiske flyvåpens kraftige angrep på Møhne- og Ederdemningene er Ruhrdalen blitt oversvømmet. Flommen sprer seg fremdeles og rir med seg alt på sin vei. I går ble det meldt at britiske speiderfly har tatt fotografier som viser at Dortmund står under vann og at Duisburg er truet. I dag meldes at Kassel er delvis oversvømmet. Hilversum radio hadde ingen melding om vannstanden hverken i går eller i dag. Flommen har nå nådd et punkt ca. 100 km fra Møhnedemningen. Den vil få de alvorligste følger for hele tungindustrien i Ruhrdalen. Det meldes at forsendelsen av kull fra Ruhrdistriktet til Italia er stoppet. Flommen har avskåret et viktig bindeledd på hovedjernbanelinjen mellom Dortmund og Düsseldorf idet brua ved Hardecke er blitt feiet vekk så skinnene henger i luften. Skiftepunktene ved Dahlhausen er blitt oversvømmet. Det samme gjelder flyplassen ved Fritzlau som er en av de største militære flyplasser i Tyskland. Fra Eberdemningen flommer vannet nå nedover Fuldadalen og har nådd et punkt 80 km fra demningen. I Kassel er fabrikker for ubåtdeler og lokomotiver oversvømmet. En britisk ingeniør uttaler at det vil ta bortimot to år før demningene igjen kan være i brukbar stand, selv om gjenoppbyggingsarbeidet blir påbegynt med en gang. På det tidspunkt da dammene vil være ferdig vil vi være langt inne i den tørre årstid i 1943, og de må vente på vinteren 1944-45 for å fylle dammene. Det viser seg at tyskerne ikke har tenkt seg muligheten av at demningene kunne sprenges fra luften. De hadde bare tatt forholdsregler for angrep med torpedoer. - Det meddeltes i går at bombeflyformasjonene ble ledet av wing-commander Gibbon, en av Storbritannias dyktigste og djerveste flyvere. Angrepet var planlagt i detaljer uker i forveien, og bare utvalgte mannskap deltok. - Eden uttalte i dag at etter hvert som tiden går vil fienden føle virkningen av de allierte luftangrepene mer og mer. Bombeangrepene vil fortsette dag og natt til krigen er vunnet. Russiske fly angriper stadig i Østpreussen og de okkuperte land slik at tyskerne blir bombet ikke bare døgnet rundt, men fra alle kanter.

Offensiven i luften. Eden uttalte videre i sintale at bare i Middelhavet og Nordafrika har aksene siden november i fjor mistet 41 krigsfartøyer hvorav to kryssere og 24 ubåter. Videre er en halv million fiendtlig tonnasje blitt senket i Middelhavet i dette tidsrom, og 200.000 tonn betydelig skadet, mens 3000 fly og 1000 panservogner er tilintetgjort. Antallet senkede fiendtlige skip og ubåter tiltar, men tallene på være tap Sardinia. - Allierte flykrefter med baser i Nordafrika angrep i går fire flyplasser på Sardinia og Sicilia, 16 fiendtlige jagere ble skutt ned. Jagerfly fra Malta angrep jernbaner og broer på Sicilia samt skipsfarten utenfor. I alt led fienden et tap på 29 fly, mens de allierte mistet fire maskiner. Den amerikanske kringkastingsmann Winston Hull opplyser at på et observasjonstokt etter et angrep ble det på en flyplass iaktatt 50 fly, 37 av disse var sprengt i filler. - Berlin ble i går angrepet av amerikanske fly med baser i Storbritannia. Dessuten ble flyplasser, jernbaner og kanaler i Frankrike og Belgia angrepet. Ingen fly gikk tapt. Tunge amerikanske bombefly angrep ubårverfter i Kiel og Flensburg. Mange tyske jagerfly ble skutt ned, 6 bombefly savnes. Kong Georg har gratulert sjefen for den engelske bombekommando, sir Arthur Harris med de vellykte sprengninger av Møhne- og Ederdemningene. - Et fåtall tyske fly kom inn over Sydøstengland og London i går. Skaden var liten.

Frontnytt. Russland: I Kubanområdet har russerne avvist to tyske motangrep og bedret sine stillinger ved Novorossisk. Også i Lissitiansk- og Isjumområdet ved midtre Donets har russerne hatt endel fremgang. Fra et annet avsnitt meldes at et tysk hovedkvarter med to stabsoffiserer ble tatt til fange. Endel viktige dokumenter med tyske operasjonsplaner falt i russernes hender. - Franske flåtestyrker har okkupert øya Galita, 80 kvartmil sønnenfor Sardinia.

Churchills tale har fått utmerket presse både i England og U.S.A. Den viktigste del av talen var det siste avsnittet, heter det i et kommunike fra BBCs politiske medarbeider. Churchill ga først en klar utgreiing av de krigsoppgaver som de allierte alt har løst, og om planene for den kommende krigsførsel, og hans ord må ha virket nedslående i Berlin, Roma og Tokio som de virket oppmuntrende på oss. Hovedtanken vardenne: det er en alvorlig fare, nemlig at aksemaktene skal greie å forhale krigen. Dette er Tysklands siste håp. Men Churchills tale, som var preget av en slags offensiv ånd som sto i sterk motsetning til den sterke defensive tone i hans tale til kongressen for 17 mndr siden, viser at dette håp er grunnløst. Den gang var der tale om hård krig for å forsvare hus og hjem, mens tyskernes chance lå i lynkrigen. I dag er vinden snudd: det er aksemaktene som nå har fordelen av en lang krig som kanskje kan trette ut demokratione. Churchill kom ikke med noen lettvinde forutsigelser, og han er alt for god strateg yil å røpe sine planer. Men tuen kommer først til Tyskland og Italia. Det er derfor slutt på håpet om at stridskreftene i Nordafrika blir sendt mot Asia og de allierte styrker på denne måtten spredt. De som trodde at vestmaktene ville nøye seg med en intensifisering av luftkrigen fikk også vite noe annet. Kanonene og flyene står klare, og Churchills opplysninger om de betydelige resultater av kampene mot ubåtene, synes å tyde på at også skipene på det nærmeste er ferdige.